

West-Brabants Archief

Toegang: WBA 0001

Verzameling Han Leune West-Brabant en Scheldeforten

Han Leune

Capelle aan den IJssel, mei 2017

Inhoudsopgave

Kenmerken van de verzameling	3
Inventaris van deelbestand A: De Scheldeforten Lillo en Liefkenshoek	4
Inventaris van deelbestand B: Het fort Sint Martijn op Hoogerwerf	6
Inventaris van deelbestand C: De Waterschans (het Zuidfort) te Bergen op Zoom.....	6
Inventaris van deelbestand D: De Waterlinie Bergen op Zoom-Steenbergen (de West-Brabantse Waterlinie)	6
Inventaris van deelbestand E: Het fort Henricus te Steenbergen	7
Inventaris van deelbestand F: De landgoederen Ekelenberg en Padmos te Steenbergen...	7
Inventaris van deelbestand G: Aspecten van de geschiedenis van Steenbergen	8
Bijlage: Index op de digitale versies van stukken uit het oud-archief van de gemeente Steenbergen, vervaardigd door Han Leune	9

Kenmerken van de verzameling

Archiefvorming

De verzameling omvat diverse werkdocumenten (aantekeningen, concept-teksten, kopieën van archiefstukken, bronbewerkingen, correspondenties, afbeeldingen, literatuurverwijzingen e.d.) betreffende historisch onderzoek dat door Prof. Dr. J.M.G. (Han) Leune is verricht in West-Brabant en in en rondom de Staatse Scheldeforten ten noorden van Antwerpen. De verzameling is in eigendom aan het West-Brabants Archief overgedragen in 2017.

Over de archiefvormer

Han Leune werd op 30 januari 1945 in St. Philipsland (anno 2017 gemeente Tholen) geboren en groeide vanaf 1950 op in de stad Steenberg. Hij bezocht de Rijks Hogere Burgerschool in Bergen op Zoom en studeerde daarna sociologie aan de Nederlandse Economische Hogeschool (NEH) te Rotterdam met als specialisatie sociaal-economisch beleid. In 1978 legde hij het doctoraal examen cum laude af. In 1976 promoveerde hij, eveneens cum laude, aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Tijdens zijn studie trad hij in dienst van de NEH als student-assistent. Na zijn afstuderen vervulde hij aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) de functies van wetenschappelijk (hoofd)medewerker, lector, hoogleraar, hoogleraar-directeur en plaatsvervangend rector magnificus (prorector). Na zijn emeritaat is hij door een gastvrijheidsovereenkomst met de EUR verbonden gebleven.

Naast zijn universitaire werk vervulde hij in Nederland velerlei adviesfuncties. Hij was onder meer voorzitter van de Onderwijsraad, kroonlid van de Sociaal-Economische Raad en voorzitter van de Politieonderwijsraad. In de periode 1967-2006 publiceerde hij overwegend over het onderwijs en het onderwijsbeleid in Nederland. Sinds zijn emeritaat verricht hij vooral onderzoek op militair-historisch, regionaal-historisch en genealogisch gebied, met Zeeland en West-Brabant als aandachtsgebieden.

Hij is onderscheiden als Officier in de Orde van Oranje-Nassau, met de Ad Fontespenning van de Erasmus Universiteit, met de Wolfert van Borselenpenning (toegekend door het gemeentebestuur van Rotterdam), met de Prof. Dr. J.M.G. Leune-penning (toegekend door het Centrum voor Educatieve Dienstverlening te Rotterdam) en met de Academie Award (toegekend door het College van Bestuur van de Politieacademie). Hij is erelid van de Koninklijke Heemkundige Kring van de Antwerpse Polder.

Voor verdere bijzonderheden over zijn persoon en werk wordt verwezen naar zijn website: www.hanleune.nl.

Inhoud en structuur van het archief

Het archief omvat de volgende deelbestanden:

- A. De Scheldeforten Lillo en Liefkenshoek.
- B. Het fort Sint Martijn op Hoogerwerf.
- C. De Waterschans (het Zuidfort) te Bergen op Zoom.
- D. De Waterlinie Bergen op Zoom-Steenbergen (de West-Brabantse Waterlinie).
- E. Het fort Henricus te Steenberg.
- F. De landgoederen Ekelenberg en Padmos te Steenberg.
- G. Aspecten van de geschiedenis van Steenberg.

Voorwaarden voor raadpleging en gebruik

Het archief is zonder restricties te raadplegen in de studiezaal van het West-Brabants Archief te Bergen op Zoom.

Verwant materiaal

Het archief is verwant met velerlei archiefbestanden die bij het West-Brabants Archief berusten betreffende Bergen op Zoom en Steenberg. Het deelbestand betreffende de Scheldeforten Lillo en Liefkenshoek is verwant met de eveneens bij het WBA aanwezige Verzameling Havermans, die betrekking heeft op de historie van de streek ten noorden van Antwerpen (WBA-boz-0314).

Andere bestanddelen van het privé-archief van Han Leune berusten bij het Nationaal Archief (archief van Prof. Dr. J.M.G. Leune), bij het gemeentearchief van Hulst (Collectie Han Leune) en bij het gemeentearchief van Tholen (Genealogische Collectie Han Leune); zie voor de inventarissen daarvan: www.hanleune.nl (rubriek Archieven van Han Leune).

Inventaris van het archief

A. De Scheldeforten Lillo en Liefkenshoek

De forten Lillo en Liefkenshoek liggen ca. 18 km ten noorden van de stad Antwerpen aan de Schelde. Na de Val van Antwerpen in augustus 1585 kwamen zij in Staatse handen, hetgeen zou duren tot februari 1786. In deze periode beheersten zij de toegang tot de haven van Antwerpen vanuit het noorden.

Lillo (op de rechteroever) behoort anno 2017 tot de stad Antwerpen en Liefkenshoek (op de linkeroever) tot de stad Beveren. De documenten die in dit deelbestand zijn opgenomen zijn benut bij het schrijven van de volgende publicaties:

1. J.M.G. Leune, Lillo en Liefkenshoek; deel 1; de geschiedenis van twee Scheldeforten 1585-1786, Brussel, Algemeen Rijksarchief, 2006 (781 blz.) (ISBN 905746005X) (bibliotheek WBA, coll. 349 nr. 9586).
2. J.M.G. Leune, Lillo en Liefkenshoek; deel 2 a; repertorium van personen in en nabij deze Scheldeforten 1585-1786; namen A-F, Brussel, Algemeen Rijksarchief, 2006 (734 blz.) (ISBN 9057460068) (bibliotheek WBA, coll. 349 nr. 9587).
3. J.M.G. Leune, Lillo en Liefkenshoek; deel 2 b; repertorium van personen in en nabij deze Scheldeforten 1585-1786; namen G-O, Brussel, Algemeen Rijksarchief, 2006 (723 blz.) (ISBN 9057460076) (bibliotheek WBA, coll. 349 nr. 9588).
4. J.M.G. Leune, Lillo en Liefkenshoek; deel 2 c; repertorium van personen in en nabij deze Scheldeforten 1585-1786; namen P-Z, Brussel, Algemeen Rijksarchief, 2006 (749 blz.) (ISBN 9057460084) (bibliotheek WBA, coll. 349 nr. 9589).
5. J.M.G. Leune (red.), Lillo en Liefkenshoek; deel 3 a; compilaties en transcripties (1), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 2006 (599 blz.) (ISBN 9057460092) (bibliotheek WBA, coll. 349 nr. 9590).
6. J.M.G. Leune (red.), Lillo en Liefkenshoek; deel 3 b; compilaties en transcripties (2), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 2006 (629 blz.) (ISBN 9057460106) (bibliotheek WBA, coll. 349 nr. 9591).
7. J.M.G. Leune (red.), Lillo en Liefkenshoek; deel 3 c; compilaties en transcripties (3), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 2006 (657 blz.) (ISBN 9057460114) (bibliotheek WBA, coll. 349 nr. 9592).
8. J.M.G. Leune, Grepen uit de geschiedenis van Liefkenshoek, in: Het Land van Beveren, jrg. 51, nr. 1, maart 2008, p. 12-28.
9. J.M.G. Leune, Lillo en Liefkenshoek; deel 4; supplement, Brussel, Algemeen Rijksarchief, 2009 (643 blz.) (ISBN 9789057462085) (bibliotheek WBA, coll. 349 nr. 9593).
10. J.M.G. Leune, Inleiding bij het kopie-doopboek van Liefkenshoek betreffende de periode 15 november 1622 tot 25 december 1706, in: Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, deel 115, Sint-Niklaas, 2012, p. 97-110.
11. J.M.G. Leune, Ontstaan, ontwikkeling en betekenis van het fort Kruisschans, in: M. Braem (red.), Poldergrond; bijdragen tot de geschiedenis van de Antwerpse Noorderpolders, Hoevenen-Stabroek, 2013, p. 59-112 (ISBN 978 90 902 7846 9).

Van deze publicaties zijn bijgestelde digitale versies verschenen op de website van Han Leune; zie:

<http://www.hanleune.nl/lillo-en-liefkenshoek>; en <http://www.hanleune.nl/het-scheldefort-kruisschans>. De publicaties ad 2 t/m 4 zijn na 2006 diverse malen ingrijpend herzien en worden incidenteel nog steeds aangepast.

Inventaris van deelbestand A:

Algemeen

- A 1 Inventarissen van geraadpleegde archieven.
- A 2 Contextuele historie.
- A 3 Het fort Lillo; divers.
- A 4 Het fort Liefkenshoek; divers.
- A 5 De forten Lillo en Liefkenshoek; divers.

Herbouw en verbouw

- A 6 Verbouw Lillo 1609-1610.
- A 7 Herbouw Liefkenshoek 1614-1615.
- A 8 Aanpassingen aan Lillo en Liefkenshoek 1701-1702.

Aspecten van het fortleven

- A 9 Bestuurlijke verhoudingen.
- A 10 De magistraat van de forten.

- A 11 Financiering.
- A 12 Artillerie en munitie.
- A 13 Kerkelijk leven.
- A 14 Armenzorg.
- A 15 Onderwijs.
- A 16 Schippers.
- A 17 Convooiën en licenten.
- A 18 De Tol van Zeeland.
- A 19 De vrijmetselaarsloge te Lillo.
- A 20 De verhouding met de ingelanden rondom de forten.

Spanningsvolle perioden in het fortleven

- A 21 1564-1648.
- A 22 1701-1713.
- A 23 1741-1748.
- A 24 1783-1786.
- A 25 1815-1839.

De bevolking van de forten

- A 26 Doop- en trouwgegevens van de fortkerken.
- A 27 Doopboek Liefkenshoek 1622-1706.
- A 28 Diverse genealogische gegevens, met name over families Beydaels, Binken, Broucqsaulx, Van Kakum, Kemp, Lenshoek, Papet, Poortvliet, Scheppers, Surendonck, Taselaer, Tutelaer, De Valck en Van der Willigen.
- A 29 Diverse genealogische gegevens, met name over families Bevelander, Borchmans, Chantraines, Cuyck van Meteren, Van Kakum, Loncque, Marant, De Munck, Retaen, Seijs, Slicher, Vaen, Vinjee en Zoete de Laeke van Villers.
- A 30 Diverse genealogische gegevens, met name over families De Buvry, Dronkers, Ferleman, Paulier (Poulier), Pradellis, Roch, Scheffer, Somer en (De) Wassy (Vassy).

Andere forten in de omgeving

(NB: zie voor het fort Sint Martijn op Hoogerwerf deelbestand B)

- A 31 Fort Kruisschans.
- A 32 Fort Frederik Hendrik.
- A 33 Fort Bath.

De bevolking in de omgeving van fort Lillo

- A 34 Volkstellingen van Antwerpse polderdorpen in de 17de en 18de eeuw; Berendrecht, Ekeren, Lillo-Zuidland, Oorderen, Oosterweel, Stabroek, Wilmarsdonk en Zandvliet.
- A 35 Volkstellingen 1796 van Berendrecht, Ekeren, Lillo, Oud-Lillo en Oosterweel.
- A 36 Index r.k. dopen Lillo-Kruisweg 1674-1796.
- A 37 Index r.k. trouwen Lillo-Kruisweg 1674-1796.
- A 38 Index r.k. begraven Lillo-Kruisweg 1676-1796.
- A 39 Lidmatenlijst parochie Lillo-Kruisweg vanaf 1692.
- A 40 Bevolking gemeente Lillo 1921-1930.
- A 41a Index op akten van de notarissen Smout en Hanssen te Stabroek, resp. 1764-1789 en 1789-1796.
- A 41b Index op akten van notaris Tillieux te Ekeren, 1789-1794.
- A 42 Index op de parochieregisters van Zandvliet 1644-1900 (bewerkt door V.J. Meeussen, 2003).

De boeken over Lillo en Liefkenshoek

- A 43 Uitgave van de boeken en verkregen subsidies.
- A 44 De uitgave van boekdeel 4 (supplement).
- A 45 Reacties op de boeken.
- A 46 Het symposium over de boeken op 28 september 2006.
- A 47 Lezingen over de boeken.

Varia

- A 48 Kopieën van uiteenlopende archiefstukken over Lillo en Liefkenshoek.

Correspondentie over de forten

A 49 2001-2003.

A 50 2004-2006.

A 51 2007.

A 52 2008-2010.

A 53 2011-2013.

A 54 2014-2016.

A 55 Correspondentie met het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen in 2008.

B. Het fort Sint Martijn op Hoogerwerf

Het fort Sint Martijn werd in 1627 door de Spanjaarden gebouwd op het toenmalige schoreiland Hoogerwerf, tussen westelijk Brabant en oostelijk Zuid-Beveland, tussen de Kromvliet en de Agger en nabij Zandvliet. In juni 1632 kwam het in Staatse handen. Het lag op een strategisch belangrijke plaats in de verbinding tussen de Schelde en de Rijn. Het werd zwaar beschadigd tijdens de stormramp van 26 januari 1682 en niet meer herbouwd. Anno 2017 liggen de resten diep verscholen in de Anna Mariapolder, behorend tot de gemeente Reimerswaal, nabij de grens tussen Zeeland en Noord-Brabant.

De documenten die in dit deelbestand zijn opgenomen zijn benut bij het schrijven van:

J.M.G. Leune, Fort Sint Martijn op Hoogerwerf, Brussel, Algemeen Rijksarchief, 2011 (651 blz.) (ISBN 9789057463051) (bibliotheek WBA, coll. 349 nr. 9668). Hiervan is een aangepaste digitale versie verschenen; zie: <http://www.hanleune.nl/fort-sint-martijn-op-hoogerwerf>.

Inventaris van deelbestand B

B 1 Afbeeldingen 1627-1630.

B 2 Afbeeldingen door Van Lobbrecht en Elandts.

B 3 Afbeeldingen divers.

B 4 Resoluties van de Staten van Zeeland, de Gecommitteerde Raden van Zeeland en de Staten-Generaal.

B 5 Garnizoen.

B 6 Ammunitie.

B 7 Financiën.

B 8 Majoor-commies.

B 9 Diverse personen.

B 10 Diverse aantekeningen over het fort.

B 11 Zandvliet.

B 12 De boekuitgave.

B 13 Verspreiding van het boek en reacties.

B 14 Lezingen.

C. De Waterschans (het Zuidfort) te Bergen op Zoom

De Waterschans werd op instigatie van prins Willem van Oranje in 1584 gebouwd ter verdediging van de toegang tot de stad en de haven van Bergen op Zoom vanuit de Schelde. Het fort verloor zijn militaire functie toen de vesting Bergen op Zoom in 1867 werd opgeheven.

De documenten in dit deelbestand zijn onder meer benut bij het vervaardigen van een webpublicatie over dit fort; zie: <http://www.hanleune.nl/bergen-op-zoom/139-de-waterschans-te-bergen-op-zoom-25469275>.

Inventaris van deelbestand C

C 1 Geschiedenis van de Waterschans.

C 2 Toekomst van de Waterschans.

D. De Waterlinie Bergen op Zoom-Steenbergen (de West-Brabantse Waterlinie)

De waterlinie tussen Bergen op Zoom en Steenbergen werd in 1628 aangelegd, gelijktijdig met de forten De Roovere, Moermont en Pinssen. Na de ontmanteling van de vestingen Bergen op Zoom en Steenbergen in de 19de eeuw raakte de linie buiten gebruik.

De documenten in dit deelbestand zijn benut bij het vervaardigen van een webpublicatie over deze linie; zie: <http://www.hanleune.nl/bergen-op-zoom/178-de-linie-bergen-op-zoom-steenbergen>; voorts bij het onderzoek naar de geschiedenis van het fort Henricus (zie deelbestand E); zie voor de geschiedenis van de linie ook: <http://www.vriendenwbwl.nl>.

Inventaris van deelbestand D

- D 1 Geschiedenis van de waterlinie Bergen op Zoom-Steenbergen.
- D 2 Lezingen op 29 maart 2014 en 5 april 2014.

E. Het fort Henricus te Steenberg

Het fort Henricus werd in 1626 gebouwd bij de toegang tot de haven van Steenberg vanuit de Roosendaalse en Steenbergse Vliet. De vesting werd ontmanteld in de periode 1816-1827.

De documenten die in dit deelbestand zijn opgenomen zijn benut bij het schrijven van:

J.M.G. Leune, Het fort Henricus te Steenberg, GigaBoek, Broek op Langedijk, 2017 (293 bladzijden) (ISBN 978 90 8548 2116); zie voor de webversie van dit boek: <http://www.hanleune.nl/steenbergen/209-het-fort-henricus-te-steenbergen>.

Inventaris van deelbestand E

- E 1 Geschiedenis van fort Henricus.
- E 2 Ontwikkelingen betreffende fort Henricus 2000-2017.
- E 3 Verbalen van de Raad van State betreffende de vesting Steenberg, fragmenten, 1621-1664.
- E 4 Idem, 1665-1679.
- E 5 Idem, 1680-1689.
- E 6 Idem, 1690-1708.
- E 7 Idem, 1709-1746.
- E 8 Idem, 1749-1794.
- E 9 Boek over het fort Henricus (opzet, uitgave, presentatie en reacties).
- E 10 Correspondentie, 11-12-2015 t/m 20-10-2016.
- E 11 Idem, 6-11-2016 t/m 30-12-2016.
- E 12 Idem 2017.
- E 13 Lezing over het fort, 26-10-2016.

F. De landgoederen Ekelenberg en Padmos te Steenberg

De landgoederen Ekelenberg en Padmos liggen in het Oudland, de oudste polder van Steenberg.

De documenten die in dit deelbestand zijn opgenomen zijn benut bij het schrijven van:

J.M.G. Leune, De landgoederen Ekelenberg en Padmos, GigaBoek, Heerhugowaard, 2012 (215 bladzijden) (ISBN 978 90 8548 3472) (bibliotheek WBA, coll. 349 nr. 9789); zie voor de webversie van dit boek: <http://www.hanleune.nl/steenbergen/161-de-landgoederen-ekelenberg-en-padmos-in-steenbergen>.

Inventaris van deelbestand F

- F 1a Ekelenberg; divers.
- F 1b Ekelenberg; divers.
- F 2a Padmos; monumentenstatus.
- F 2b Padmos; divers.
- F 2c Padmos; boerderij.
- F 3 A.M. Bosters over Ekelenberg.
- F 4 A.M. Bosters over Padmos.
- F 5 Enige literatuur over landgoederen.
- F 6 Correspondentie divers.
- F 7 Correspondentie met Gerard van Loon.
- F 8 De boekuitgave.
- F 9 Verspreiding van het boek en reacties.
- F 10 Lezingen.
- F 11 Gegevens over de eigenaren:
 - a. Anemaet.
 - b. Berckel, van.
 - c. Bloys van Treslong.
 - d. Brabants Landschap.
 - e. Coelgheenens.
 - f. Duls.
 - g. Henrichs.

- h. Hoogendorp, van.
- i. Immerseel, van.
- j. Lisse, van der en Dallens.
- k. Loon, van.
- l. Noirot.
- m. Padmos.
- n. Pelt, van.
- o. Ram van Hagedoorn, de.
- p. Reijns.
- q. Ruysch.
- r. Sorgen, van.
- s. Stuten.
- t. Tackoen.
- u. Veenhuysen.
- v. Weert, de.
- w. Wijnmalen.

G. Aspecten van de geschiedenis van Steenbergen

Algemeen

- G 1 Inventaris van door Han Leune gedigitaliseerde stukken in het oud-archief van de gemeente Steenbergen (zie bijlage).
- G 2 Historie van Steenbergen; divers (in bewerking).
- G 3 Vermelding van Steenbergen in de notulen van de Staten van Holland 1620-1640

Functionarissen van de Generaliteit

- G 4 Commandeurs.
- G 5 Commiezen en ontvangers.
- G 6 Sergeant-majours.
- G 7 Geweldige provoosten.

Militairen

- G 8 Militaire eenheden 1626-1660.
- G 9 Militaire eenheden 1748-1759.
- G 10 Wachtposten te Steenbergen juni 1739, juni 46 en aantallen militairen in november 1747.
- G 11 De Eldersredoute te Steenbergen.
- G 12 De Slag op het Slaak, september 1631.

Bevolkingslijsten

- G 13 Belastingplichtigen Kruisland 1571 en 1614.
- G 14 Sauvegardegeld en hoofdingezetenen Steenbergen 1623.
- G 15 Belastingplichtige inwoners van de stad 1624-1625.
- G 16 Hoofdbewoners 1636.
- G 17 Ijsbreekplichtigen eind 1665.
- G 18 Hoofdbewoners platteland 1666.
- G 19 De burgerwacht 1672-1673.
- G 20 Hoofdbewoners platteland 1687.
- G 21 Huishoudens platteland 1688.
- G 22 Huishoudens platteland 1746.

Onderwijs

- G 23 Schoolmeesters Steenbergen 17de en 18de eeuw (in bewerking).
- G 24 Schoolbezoek Steenbergen 1721-1734, met het Schoolreglement van de Generaliteit d.d. 31 maart 1725.

Het orgel in de Hervormde Kerk

- G 25 Diverse stukken over de geschiedenis van het orgel.
- G 26 Correspondentie over het orgel 2006-2008.
- G 27 Correspondentie over het orgel 2008-2014.

Bijlage: Specificatie van inventarisnr. G 1

Inventaris van door Han Leune gedigitaliseerde stukken uit het oud-archief van de gemeente Steenberg

De navolgende stukken zijn gefotografeerd in het West-Brabants Archief (WBA). In deze archiefdienst heeft het oud-archief van de gemeente Steenberg het archiefnummer boz-900. Zie voor de inventaris daarvan: Albert Delahaye, Archief van de gemeente Steenberg, 1^e afdeling, Oud archief der stad tot 1810, Steenberg, 1963. De onderstaande nummers verwijzen naar deze inventaris en de korte omschrijvingen zijn daaraan ontleend, soms iets anders (duidelijker) benoemd en soms voorzien van annotaties.

De digitale versies zijn op de website van het WBA als volgt te raadplegen [in bewerking].

Inv. nr.	Korte omschrijving
0644	Gemeenterekening platteland (ontvangsten en uitgaven), 1573-1574.
0645	Idem, 1601-1602.
0648	Idem, 1604-1605.
0653	Idem, 1609-1610.
1006	Kohier van de huizen en erven in de stad i.v.m. de verponding, ca. 1640 (zie ook inv. 1015). ¹
1007	Kohier van de landerijen van het platteland, 25-8-1649, samengesteld met het oog op de verponding.
1009	Kohier betreffende de bewoners (alleen eigenaren?) van het Oudland, verm. 1675. ²
1010	Kohier van eigenaren van onroerend goed in het Oudland, 1779-1805.
1015	Rekeningen betreffende de verponding over de stad, 1640-1646 (zie ook inv. 1006).
1201	Voornaamste ingelanden van de polders Kruisland, Oudland en de beide Cromwielen, ca. 1660. ³
1236	Kohier van het gemaal betreffende het platteland (huishoudens op het platteland), 1666. ⁴
1237	Idem, 1687. ⁵
1238	Idem, 1688. ⁶
1239	Idem, 1693.
1240	Idem, 1694.
1241	Idem, 1695.
1242	Idem, 1696.

¹ De verponding was een belasting op het bezit van onroerend goed.

² In de inventaris van Delahaye is het kohier omschreven als een kohier van de landerijen van het Oudland, maar het is twijfelachtig of dit klopt. Zeker fout is de genoemde datering, te weten 1710. Gelet op de vermelde namen heeft het kohier betrekking op de situatie in of omstreeks 1675.

³ In de inventaris van Delahaye zijn de betreffende stukken foutief gedateerd als 1635. Gelet op de daarin voorkomende namen is een datering omstreeks 1660 beter.

⁴ In opdracht van de Raad van State betaalden de hoofdbewoners van het platteland van Steenberg in de 17de en 18de eeuw een belasting die enigszins misleidend een belasting op het gemaal werd genoemd.⁴ De naam suggereert dat belasting werd geheven over het malen van graan. In feite ging het om een belasting per hoofd, ongeacht de graanconsumptie. Voor personen van 16 jaar en ouder werd per jaar fl. 1 betaald en voor personen onder de 16 jaar fl. 0,50.⁴ Aangeslagen werden de hoofden van de huishoudens. Met het oog op de inning werd jaarlijks een kohier samengesteld van de huishoudens op het platteland met vermelding van de namen van de betrokkenen, waaronder dienstpersoneel (meiden en knechten), kostgangers en pleegkinderen. Hierdoor verschaffen de kohieren van het gemaal een gedetailleerd beeld van de plattelandsbevolking. Ze vormen een rijke bron voor genealogisch en demografisch onderzoek. Met diverse hiaten zijn de kohieren betreffende de periode 1666-1805 bewaard gebleven.⁴ Pas vanaf 1688 zijn alle personen die tot een huishouden behoorden met hun naam vermeld. Eerder werd volstaan met het noteren van de naam van de hoofdbewoner en vermelding van het aantal personen per huishouden van 16 jaar en ouder en onder de 16 jaar.

Het kohier betreffende het jaar 1666 is getranscribeerd door A.M. Bosters; zie van zijn hand: De bevolking van het land van Steenberg anno 1666, in: Genealogisch Tijdschrift voor Midden- en West-Brabant en de Bommelerwaard, jrg. 2000, p. 18-23. Een kopie van dit kohier is opgenomen in WBA 0001, inv. G 18.

⁵ Een kopie van dit kohier is opgenomen in WBA 0001, inv. G 20.

⁶ Zie voor een transcriptie van dit kohier: <http://www.hanleune.nl/steenbergen/166-bevolking-platteland-steenbergen-maart-1688>; voorts: WBA 0001, inv. G 21.

1243	Idem, 1697.
1244	Idem, 1699.
1245	Idem, 1701.
1246	Idem, 1702.
1247	Idem, 1703.
1248	Idem, 1705.
1249	Idem, 1706.
1250	Idem, 1707.
1251	Idem, 1708.
1252	Idem, 1709.
1253	Idem, 1710.
1254	Idem, 1711.
1255	Idem, 1712.
1256	Idem, 1713.
1257	Idem, 1714.
1258	Idem, 1715.
1259	Idem, 1716.
1260	Idem, 1717.
1261	Idem, 1718.
1262	Idem, 1719.
1263	Idem, 1720.
1264	Idem, 1721.
1265	Idem, 1722.
1266	Idem, 1723.
1267	Idem, 1724.
1268	Idem, 1725.
1269	Idem, 1726.
1270	Idem, 1727.
1271	Idem, 1728.
1272	Idem, 1729.
1273	Idem, 1730.
1274	Idem, 1731.
1275	Idem, 1732.
1276	Idem, 1734.
1277	Idem, 1735.
1278	Idem, 1736.
1279	Idem, 1737.
1280	Idem, 1738.
1281	Idem, 1739.
1282	Idem, 1740.
1283	Idem, 1741.
1284	Idem, 1742.
1285	Idem, 1743.
1286	Idem, 1744.
1287	Idem, 1745.
1288	Idem, 1746. ⁷
1289	Idem, 1748.
1290	Idem, 1749.
1291	Idem, 1750.
1292	Idem, 1751.
1293	Idem, 1752.
1294	Idem, 1753.
1295	Idem, 1754.
1296	Idem, 1755.
1297	Idem, 1756/1758.

⁷ Zie voor een transcriptie van dit kohier: <http://www.hanleune.nl/steenbergen/168-bevolking-platteland-steenbergen-mei-1746>; voorts WBA 0001, inv. G 22.

1298	Idem, 1758/1760.
1299	Idem, 1760.
1300	Idem, 1761.
1301	Idem, 1762.
1302	Idem, 1763.
1303	Idem, 1764.
1304	Idem, 1765.
1305	Idem, 1766.
1306	Idem, 1767.
1307	Idem, 1768.
1308	Idem, 1769.
1309	Idem, 1770.
1310	Idem, 1771.
1311	Idem, 1772.
1312	Idem, 1773.
1313	Idem, 1774.
1314	Idem, 1775.
1315	Idem, 1776.
1316	Idem, 1777.
1317	Idem, 1778.
1318	Idem, 1779.
1319	Idem, 1780.
1320	Idem, 1781.
1321	Idem, 1782.
1322	Idem, 1783.
1323	Idem, 1784.
1324	Idem, 1785.
1325	Idem, 1786.
1326	Idem, 1787.
1327	Idem, 1788.
1328	Idem, 1789.
1329	Idem, 1790.
1330	Idem, 1791.
1331	Idem, 1792.
1332	Idem, 1793.
1333	Idem, 1794.
1334	Idem, 1795.
1335	Idem, 1796.
1336	Idem, 1797.
1337	Idem, 1798.
1338	Idem, 1799.
1339	Idem, 1800.
1340	Idem, 1801.
1341	Idem, 1802.
1342	Idem, 1803.
1343	Idem, 1804.
1344	Idem, 1805.
1526	Kohier betreffende het slachtgeld, 1670.
1528	Aangeslagenen in de stad en het platteland voor het zoutgeld, 1687. ⁸
1531	Kohier van het oorgeld van de paarden en het zoutgeld van de beesten op het platteland, 1688.
1549	Belastingplichtigen platteland, 1670-1674 (waaronder het “gemaalboek” 1672-1673) en 1688-1691.
1550	Idem, 1671-1673.
1601	Bestek tot aanbesteding van een nieuwe weg bij de Zwarte Weel, 1739.

⁸ Aangeslagen werden “kapitalisten” d.w.z. stadsbewoners met een vermogen van fl. 2000 of meer en plattelanders met vier of meer melkkoeien.

1602	Bestek tot aanbesteding van een kadijk, lopende van de Bergseweg tot aan het Doornedijkje, 1761.
1616	Bestekken tot het verhogen en verzwaren van de kadam lopende van het fort Henricus naar de Roosendaalse en Steenbergse Vliet, 1642.
1617	Bestek voor de aanbesteding van het maken van een houten sluis in de Oosthavendijk, 3-1-1685.
1629	Condities inzake de verkoop van land van wanbetalers van het dijkgeschot in de polders Oudland, Westland en St. Ontcommer, 1594.
1631	Stukken over het schouwen van de polders, 1632-1651.
1632	Idem, 1647-1651.
1633	Landeigenaren in de Krabben (in het Oudland), 1638.
1635	Het dijkgeschot in Kruisland, 1614.
1654	Bestekken voor het aanbesteden van diverse waterstaatkundige werken in de periode 1620-1631.
1657	Rekening van de drie geünieerde polders betreffende het jaar 1600. ⁹
1675	Bestek voor het maken van een nieuwe brug over de Ligne bij de Zwarte Weel, 24-2-1739.
1676	Bestek voor het maken van een nieuwe brug over de Ligne bij de Pietersredoute, 16-5-1756. ¹⁰
1726	Rekening gasthuismeesters, 1516-1517.
1727	Idem, 1525-1526.
1728	Idem, 1535-1536.
1730	Idem, 1545-1546.
1735	Idem, ca. 1550.
1742	Idem, 1555.
1744	Idem, 1550-1560.
1747	Idem, 1562-1563.
1751	Idem, 1568-1569.
1757	Idem, 1575-1576.
1766	Idem, 1591-1594.
1769	Idem, 1598.
1770	Idem, 1601-1603.
1776	Idem, 1615-1617.
1779	Idem, 1620-1621.
1781	Idem, 1624-1625.
1784	Idem, 1628-1630.
1788	Idem, 1639-1640.
1794	Idem, 1649-1655.
1799	Idem, 1660-1664.
1809	Idem, 1680-1682.
1829	Idem, 1697-1700.
2023	Brief van prins Maurits van Nassau inzake de bijdrage van de stad in de kosten van fortificatie van de stad, 1620.
2030	Diverse stukken betreffende de defensiewerken (fortificatiewerken) in de periode 1628-1630.
2032	Akte betreffende de boedel van de timmerman en kanonnier Jacob Vette(n), ongedateerd, vermoedelijk ca. 1674. ¹¹
2034	Stukken betreffende het ruineb van waterlopen en het ingebruik nemen van een deel van de Westlandse dijk voor de inundatie van de vesting, 1638, 1639 en 1643.
2039	Stukken betreffende de opmeting van percelen land gelegen tussen de stadsvesten, vermoedelijk in verband met de aanleg van fortificatiewerken, 1655 en 1656.
2040	Burgers die verplicht waren om ijs te hakken in de stadsgracht, 1665. ¹²
2041	Stukken betreffende het onderhoud van de stadspoorten, 1667-1723 (deels).

⁹ De drie geünieerde polders waren: het Oudland, het Westland en de St. Ontcommerpolder (ofwel de Aanwaspolder).

¹⁰ Dit betrof een brug nabij de kruising tussen het Doornedijkje, de Drielindekensdijk (anno 2017: de Aanwas), de Olmendreef en de Lignedijk (anno 2017: de Ligneweg).

¹¹ In de inventaris van Delahaye is de timmerman-kanonnier foutief vermeld als Jacob Velten en is het genoemde stuk foutief gedateerd op (ca) 1629. Jacob Vette(n) werd in Steenberg op 9-2-1674 begraven.

¹² Zie voor een transcriptie van dit kohier: <http://www.hanleune.nl/steenbergen/184-ijsbreekplichtigen-in-steenbergen-eind-1665>; voorts: WBA 0001, inv. G 17.

2043	Bestek tot aanbesteding van de afbraak en wederopbouw van de brug bij de Kruispoort en het afbreken en vergroten van het corps de garde aldaar, 1674.
2044	Staat van de kosten van het beveiligen van de contrescarp van het fort Henricus tegen een hoge vloed, 1675.
2045	Stukken betreffende het contract tussen de Raad van State en de magistraat van de stad over het onderhoud van de vestingwerken van de stad, 1700-1763 (deels).
2046	Stukken betreffende de bouw van bruggen in de vestingwerken, 1733 en 1736.
2047	Bestek voor de bouw van een brug bij de Kruispoort, 1734.
2049	Besluiten Raad van State over het herstel van de afgebroken bruggen over de Ligne, 1785.
2050	Diverse stukken betreffende de fortificatie van de stad en het toezicht daarop, 1798-1801.
2052	Kohieren betreffende de burgerwacht in de stad en het hakken van bijten in de stadsgrachten door burgers, 1625-1644 (zie ook inventarisnummer 2040).
2053	Instructie voor de fourier van de stad, 1-5-1629. ¹³
2054	Stukken betreffende de gouverneurs of commandeurs van de stad, 1631-1792 (met onderbrekingen) (deels).
2055	Staat van verhuring van de stadslogementen, 1632-1636.
2056	Bestek voor het aanbesteden van het herstel van het servitiehuis, 1635.
2057	In de stad aanwezige "hutten" (eenvoudige huisjes), ca. 1640.
2058	Diverse stukken betreffende het garnizoen op het fort Henricus, 1650-1652.
2060	Servitierekening betreffende de periode 1635-1638.
2062	Idem betreffende de periode 1640-1646.
2092	Belastingplichtigen (100ste penning), 1569.
2093	Idem (kladlijsten).
2097	Kohier legerlasten 1574-1575.
2098	Kohier legerlasten ca. 1575.
2099	Kohier legerlasten 1575.
2100	Rekeningen legerlasten 1576.
2102	Rekening inkwartiering soldaten in 1577.
2107	Rekeningen inkwartiering ruiters van kapitein Zwytz 1580-1581.
2108	Stukken betreffende de heffing van de 5 ^{de} en 10 ^{de} penningen voor de fortificatie van de stad en de inkwartiering van soldaten, 1581-1582.
2109	Rekeningen inkwartiering twee vendels Franse soldaten, 1581-1582.
2110	Rekening betreffende de inning van de 5 ^{de} penning, 1581.
2122	Diverse kohieren betreffende belastingplichtigen in de stad en het platteland i.v.m. de betaling van "legerlasten" (hoofd-, maand- en contributiegeld, incl. sauvegardegeld; samengevat als legerlasten), 1621-1665 (met onderbrekingen). ¹⁴
2122-1	Legerlasten 1621.
2122-2	Idem 1623. ¹⁵
2122-3	Idem 1623-1624.
2122-4	Idem 1624-1625. ¹⁶
2122-5	Idem 1625.
2122-6	Idem 1626-1627.
2122-7	Idem 1627-1628.
2122-8	Idem 1629.
2122-9	Idem 1629-1630.
2122-10	Idem 1631-1632.
2122-11	Idem 1633.
2122-12	Idem 1642.
2122-13	Idem 1665. Dit kohier bevat de namen van de vermogende inwoners van de stad en het platteland in 1665.
2125	Convooien en licenten, diverse stukken, 1622-1666. ¹⁷

¹³ De fourier was belast met de huisvesting van militairen in de stad.

¹⁴ NB: per abuis zijn op de gemaakte foto's van kohieren betreffende de jaren 1633, 1642 en 1665 gele notitieblaadjes gelegd met vermelding van inv. 2123. Dit moet zijn: inv. 2122.

¹⁵ Zie voor een transcriptie van dit kohier WBA 0001, inv. G 14.

¹⁶ Zie voor een kopie van dit kohier WBA 0001, inv. G 15.

¹⁷ Convooien en licenten waren belastingen op het vervoer van goederen over water. Hiertoe was in Steenberg een ontvangstkantoor gevestigd van de Admiraliteit van Rotterdam; zie: J.M.G. Leune, Het

2149	Stukken betreffende kardiendiensten, 1646. ¹⁸
2150	Burgerwacht ca. 1672-1675. ¹⁹
2152	Stukken betreffende het inunderen van de polders voor de verdediging van de stad, 1673.
2154	Kohier van een buitengewone omslag voor legerlasten van de bewoners van het platteland, 1675.
2383	Rekening betreffende het servitiegeld voor de Oostenrijkse troepen, 1747-1753.
2413	Oorlogsschade 1794-1795, gedeclareerd juli 1797. ²⁰
2416	Idem, gedeclareerd maart 1798. ²¹

fort Henricus te Steenbergen, Broek op Langedijk, 2017, hoofdstuk 9; zie voor de webversie: <http://www.hanleune.nl/steenbergen/209-het-fort-henricus-te-steenbergen>.

¹⁸ Kardiendiensten betroffen het beschikbaar stellen door landbouwers van wagens, paarden en veelal ook knechten ten behoeve van legerdiensten, waarvoor zij een vergoeding konden krijgen.

¹⁹ Zie voor een transcriptie van dit kohier: <http://www.hanleune.nl/steenbergen/164-burgerwacht-steenbergen-ca-1672-1673>; voorts: WBA 0001, inv. G 19.

²⁰ Zie voor een transcriptie van dit kohier: <http://www.hanleune.nl/steenbergen/167-oorlogsschade-in-steenbergen-1794-1797>.

²¹ Idem.